

Kela[®]

Vuoddoáigáiboahthindoarjja

Manimuš saji ekonomalaš doarjja
Oanehaččat ja čielgasit

Sisdoallu

Vuodđoáigái bohtindoarjja	1
Makkár goluide vuodđoáigái bohatindoarjaga sáhtá oažžut?	2
Vuodđoassi	2
Eará vuodđogolut	3
Mo boadut váikkuhit doarjagii?	3
Mo doarjja ohccojuvvo?	4
Ohcan ja máksin	5
Máksinčatnašupmi	6
Doarjaga dárkkisteapmi	7
Áel bálvala ja oktavuodadieđut	8

Vuoddoáigáiboahthindoarjja

Dán brošyras mitaluvvo
vuoddoáigáiboahthindoarjagis.
Sáhtát oažžut dan Áel:as,
Jus várit eai reahkká vealtameahtun
árgga goluide,
dego borramuššii ja ássamii.
Doarjagin rehkenastojuvvojit
maiddái eará sosiálaovddut.

Áel miediha doarjaga
ohcamuša vuodul,
nuba doarjagii fertte ohcat Áel:as.

Sáhtát ohcat doarjagiid neahas
dahje ohcanskoviin:

[www.kela.fi /asiointi](http://www.kela.fi/asiointi)
www.kela.fi/lomakkeet

Áel doarjagiid ákkat
leat meroštallon lágas.
Go Áel mearrida
Doarjaga miediheamis,
juohke ohcci eallindilli
giedahallo persovnnalaččat.
Ohcciid eallindilli ja doarjaga
dárbu sáhttet leat hui earáláganat.
Danin maiddái doarjagiid mearri
molsašuddá.

Dán brošyras mitaluvvojit vuoddoáššit
vuoddoáigáiboahthindoarjagis jagi 2017.
Mielde eai leat buot doarjaga
detáljjat.

Diehtu doarjaga mearis
leat sierra mildosis,
man sáhtát printet neahas
www.kela.fi/toimeentulotuki
dahje bivdit Áel doaimmahagas.

Lassidiedut doarjagiin ja bálvalusain

Eará áigáibohtui gullevaš
Áel doarjagat leat ovdamearkan
ássandoarjagat ja bargguhisvuodadorvu.
Dat leat buktuojuvvon ovdan iežas
brošyrain.

Dehálaš iežas gieldda doarjagiin
ja bálvalusain oaččut dieđu gieldda
fierbmebálvalusas dahje
sosiáladoaimmahagas.

Gieldda doarjagat leat ovdamearkan
dievasmahtti dahje eastadeaddji
áigáiboahthindoarjja.

Dearvvašvuodafuolahusas oaččot dieđu
dearvvašvuodafuolahusas.

Áigái bohtindoarjja

Sáhtát ohcat áigái bohtindoarjaga, jus du boadut ja várit eai reahkká vealtameahttun beaivválaš goluide, dego ássamii, borramuššii, dearvvašvuodafuoahaussii ja biktasiidda.

Áigái bohtindoarjagis leat golbma oasi:

- vuodđoáigái bohtindoarjja
- dievasmahtti áigái bohtindoarjja
- eastadeaddji áigái bohtindoarjja.

Vuodđoáigái bohtindoarjaga
ohccojuvvo Áel:as.

Dus sáhttet leat earenoamaš golut, maidda it sáhte oažžut vuodđoáigái bohtindoarjaga. Dalle gieldda sosiáladoaimmahat sáhttá mieđihit dutnje dievasmahtti dahje eastadeaddji áigái bohtindoarjaga guorahallama mielde.

Oza álo vuos Áel:as vuodđoáigái bohtindoarjaga. Sáhtát dárbbu mielde ohcat seammá ohcamušas maiddá dievasmahtti dahje eastadeaddji áigái bohtindoarjaga. Áel sáhttá du bivdagis sirdit dievasmahtti ja eastadeaddji áigái bohtindoarjaga guoskevaš ohcamuša gieldda giedahallamii.

Maidda goluide vuodđoáigái bohtindoarjaga sáhttá oažžut?

Vuodđoáigái bohtindoarjja lea oaivvilduvvon vealtameahttun goluide, dego borramuššii ja biktasiidda.

Dábálaš árgga golut dahket ovttá doarjaga vuodđoasi.

Vuodđoassái gullet:

- borramušgolut
- bivttasgolut
- smávva dearvvašvuodafuolahusgolut (ovdamearkan iešdikšundálkasat, maidda ii dárbbáš dálkkasmearrádusa)
- persovnnalaš ja ruovttu buhtisvuodas bohtán golut
- báikkálašjohtalusa geavaheapmi
- áviissa dingon
- telefovnna ja diehtjohtolaga geavaheapmi (neahttaoktavuođat)
- áigeádj- ja áhpásnuhtindoaibma
- eará dávisteaddji juohkebeaivválaš áigái bohtimii gullelaš golut.

Du ii dárbbáš čájehit kuittiid, rehkegiid dahje eará duodaštusaid dáid goluin.

Eará vuodđogolut

Du dili mielde doarjaga sáhtttá lassin miedihit maiddáí eará vuodđogoluide.

Dát golut leat:

- ássangolut
(ovdamearkan láigu, vástta, šleadga ja ruovttudáhkádus)
- vealtameahtun fárrengolut
- almmolaš dearvvašvuodafuolahusa golut, mat eai gula vuodđooassái (dego dearvvašvuodaguovddáža áššehasmávssut)
- Mánáid gieldda beaivedivššu golut sihke skuvllalaččaid idit- ja veaigedoaimma golut.
- dihto golut, mat bohtet gáiddusvánhemii máná deaivamis.
- vealtameahtun personduodaštusa, orrunáššegirjji dahje mátkkoštanáššegirjji skáhppongolut.

Don galggat doaimmahit Áel:ii dáidda goluide gullevaž čielggadusaid (ovdamearkan láigosoahpamuš dahje rehket).

Áel váldá vuhtii eará vuodđogoluid dábálaččat duodalaš sturrodagas, juos dat leat govttolaččat.

Mo boadut váikkuhitdoarjagii?

Vuodđoáigái bohtindoarjaga mearrái váikkuhit buot boadut ja várit, mat dus ja du bearrašis leat.

Doarjagiidda rehkenastojuvvojit maiddáí sosiáladoarjagat, dego Áel eará doarjagat.

Vuodđoáigái bohtindoarjja lea maŋimuš saji doarjja.

Dat oaivvilda, ahte galggat ohcat vuos eará doarjagiid, maida dus lea vuoigatvuohta.

Áel doarjagat leat ovdamearkan bargguhisvuodadorvu, ássandoarjagat, ealáhagat, studerendoarjja, buohcuvuodabeaiveruhta, vánhemiidbeaiveruhta, mánáidruhta, ruovttudikšundoarjja ja ealihandoarjja.

Go áigái bohtindoarjagis mearriduvvo, boadut váldojit vuhtii nettomearis nappo vearuid maŋŋá.

Lea buorre muitit, ahte áigái bohtindoarjagii váikkuhit maiddáí várit, mat leat geavaheamis, dego bánkokonttu seasttut.

Moai doarjja rehkenastojuvvo?

Doarjaga meari oažžu nu, ahte boađuin geahpeduvvojit golut. Vuodđooassi ii gula goluide.

Áel dahká boađuin ja goluin rehkenastima

Rehkenastima mielde čielgá, man olu sáhtát oažžut vuodđoáigáibohtindoarjaga. Juos dohkkehuvvon golut leat stuorábut go boadut, dutnje máksojuvvo vuodđoáigáibohtindoarjja.

Doarjja lea erohusa sturrosaš. Áigáibohtindoarjagis ii gessojuvvo vearru.

Iskka Áel:a rehkenastinbálvalusa
Áel neahttasiidduin lea rehkenasti. Dainna sáhtát árvoštallat, man olu vuodđoáigáibohtindoarjaga sáhtát oažžut.

www.kela.fi/laskuri

Ovdamearka

Sárá lea bargguhis oktofuolaheaddji, geas leat guokte vuollái 10-jahkásaš máná. Son ohcá Áel:as vuodđoáigáibohtindoarjaga čavga ekonomalaš dilis vuhtii.

Bearraša boahturn váldojuvvojit vuhtii:

- bargomárkandoarjja + mánnábajádus: 646,72 e
- mánáidruhta + oktofuolaheaddjibajádus: 298,65 e
- ássandoarjjai: 608,80 e
- ealihandoarjja: 309,54 e

Boadut oktiibuot: 1 863,71 e

Bearraša gollun váldojuvvojit vuhtii:

- láigu 810 e
- čáhcemáksu 45 e
- dábálaš árgabeaivvi golut nappo bearašturroga čuovvu vuodđooassi: 1 189,48 e (oktofuolaheaddji 534,05 e + vuosttas badjel 10-jahkásaš mánná 339,85 e + nubbi badjel 10-jahkásaš mánná 315,58 e)

Golut oktiibuot: 2044,48 e

Boađuin geahpeduvvojit golut: 1 863,71 e – 2044,48 e = – 180,77 e

Sárá bearrašii máksojuvvo vuodđoáigáibohtindoarjja 180,77 e.

Logut leat jagi 2016 dásis.

Mo ja goas sáhtát oažžut doarjaga?

Sáhtát ohcat vuodđoáigái bohtindoarjaga golli mánotbadjái dahje čuovvovaš mánotbaji álggus.

Ohcan neahtas

Sáhtát oažžut vuodđoáigái bohtindoarjaga neahtas čujuhus

 www.kela.fi/asiointi

Áššiiddikšunbálvalussii čálihuvo sisa iežas neahttaban̄kodo vddaldagaiguin dahje mobiilannehusain. Jođálmahtát ohcamuša gieđahallama, go ozat doarjaga neahtas. Neahtas sáhtát maiddái álkit doaimmahit buot dárbbaslaš mildosiid. Juos Áel ovddugieđahalli dárbbasa lassidieđuid du ohcamuššii, son váldá oktavuoda dutnje.

Ohcan skoviin

Sáhtát ohcat doarjaga maiddái ohcanskoviin.

Oaččot ohcamuša Áel neahttasiiddus čujuhusas:

 www.kela.fi/lomakkeet

Oaččot ohcamušskoviid maiddái Áel:a doaimmahagain.

- Dárkkis ohcamušas, mat mildosat das galget leat, ja lavtte daid ohcamuššii.
- Doaimmat ohcamušskoviid poasttas Áel:ii.

Sáhtát postet ohcamuša ja mildosiid Áel:ii Geahča neahttasiidduin

www.kela.fi/postiosoitteet

man čujuhussii reivve galgá sáddet.

Sáhtát jearrat čujuhusa maiddái Áel bálvalannummiris

Jeara lassidieđuid

 Áel bálvalannummiris
020 692 207

 dahje Áel doaimmahagas

Ohcan njálmmálaččat

Juos dus ii leat vejolašvuohta ohcat vuodđoáigái bohtindoarjaga neahtas dahje skoviin, sáhtát ohcat doarjaga maiddái njálmmálaččat.

Váldde dalle oktavuod Áel:a telefonbálvalussii dahje Áel doaimmahakkii.

Man guhká gieđahallan bistá?

Muitte deavdit ohcamuša fuolalaččat ja doaimmahit Áel:ii buot mildosiid, maid ohcamuššii dárbbasa. Dat jođálmahtta ohcamuša gieđahallama.

Juos ohcamušas leat visot dárbbaslaš dieđut, Áel addá mearrádusa 7 árgabeaivvi siste.

Juos Áel árvvoštallá ovttas duinna, ahte ohcamuš lea hohpolaš, dat čovdojuvvo seammá dahje čuovvovaš árgabeaivvi.

Go Áel lea giedahallan du ohcamuša,
oaččot ruoktot mearrádusa doarjagis.
Mearrádusas muiltaluvvo,
man olu oaččot doarjaga.
Mearrádusas leat maddái ákkastallamat,
mii mearrádusa vuodđun lea.
Oaččot mearrádusa maddái,
juos dat lea biehttaleaddji.

Juos leat doaimmahan ohcamušat
Áel áššiiddikšunbálvalusa bokte,
sáhtát čuovvut ohcamušat
giedahallama áššiiddiškunbálvalusas.

Juos ohcamušat leat lea jo Áel:sa
ja háliidat doaimmahit dasa
lassidieduid dahje mildosa,
sáhtát dikšut áššiiddikšunbálvalusas
maddái dan.

Doarjaga máksin

Vuodđoáigái bohtindoarjaga
máksinbeaivi
lea mánu 1. bånkobeaivi.
uos doarjagat máksin ii gearrga
jeavddalaš máksinbeaivái,
dat máksojuvvo mearrádusa dahkama
oktavuođas.
Dalle ruđat leat du bånkokonttus
2 árgabeaivvi geažes mearrádusas.

Juos háliidat, Áel máksá
vuodđoáigái bohtindoarjagis
láiggu njuolgga láigoaddái
dahje máksá njuolgga šleađgarehkega
dahje rehkega ruovttudáhkádussii.

Go Áel máksá rehkega,
dat geahpeda máksojuvvon supmi
vuodđoáigái bohtindoarjaga mearis.
Áel ii sáhte máksit rehkega,
juos dutnje mieđihuvvon
vuodđoáigái bohtindoarjja ii reahkká
dasa.

Doarjaga máksin máksinčatnašupmin

Oassi vuodđoáigái bohtindoarjagis
sáhttá addojuvvot máksinčatnašupmin
ovdamearkan dálkasiidda dahje
čalbmelásaide.

Oaččot máksinčatnašumi
mearrádusa oktavuođas
Máksinčatnašumis muiltaluvvo,
maid dainna sáhttá máksit gávppis.

Go dutnje mieđihuvvo
vuodđoáigái bohtindoarjja,
oaččot seammás
máksinčatnašumi apotehkii.
Máksinčatnašumiin oaččot
du dárbbášan reseaptadálkasiid.
Dálkasiid máksinčatnašupmi sirdašuvvá
Áel:as apotehkii nehtas.
Apoteahkas reahkká,
ahte čájehat Áel-koarttat
ja personduodaštusa.

Vuodđoáigái bohtindoarjaga dárkkisteapmi

Muitte almmuhit Áel:ii, jus du dilis dáhpáhuvvet nuppástusat, mat váikkuhit vuodđoáigái bohtindoarjaga mearrái. Dákkár nuppástusat leat ovdamearkan, ahte du boadut lassánit dahje unnot.

Mo sáhtát leat oktavuodas Áel:ii?

Dus lea vejolašvuohta oážžut persovnnalaš bálvalusa Áel bálvalanrávveaddjis. Ringe Áel:a telefonbálvalussii

020 692 207

dahje fina lagamus Áel:a doaimmahagas.

Go eallindillát lea nuppástuvvan dahje dárbbášat muđuid persovnnalaš rávvema Áel doarjagiid ohcamis, sáhtát várret alcesat áiggi Áel:a telefonbálvalussii dahje doaimmahaga áššehasbálvalussii. Áiggi várren lihkostuvvá álkit Áel:a áigevárrenbálvalusas: www.kela.fi/ajanvaraus.

Leago dus dahje du bearrašis dárbu háleštit gieldda sosiálafuolahusa ámmátolbmui. Áel ja gieldda dahkaba ovttasbarggu du dili mielde.

Áel bálvala

Sáhtát dikšut Áel-bálvalusaidat álkít neahtas.
Áel neahttasiidduin oáččot dieđu.
Sáhtát rehkenastit doarjaga meriid rehkenastiin.
Áel neahttasiiddut leat čujuhusas www.kela.fi

Jeara Áel:as rádi neahtas
[www.kela.fi /kysykelasta](http://www.kela.fi/kysykelasta)

Áel áššiiddikšunbálvalusas lea dorvvolaš dikšut áššiid neahtas.
Áššiiddikšunbálvalussii čálihat sisa iežat neahttabaŋkodovddaladagaiguin dahje giehtatelefuvnna mobiilannehusain

Áel áššiiddikšunbálvalusas sáhtát

- ohcat Áel ovdduid
- sáddet mildosiid
- geahččat ohcamušat gieđahallandili
- almmuhit nuppástusain

Áel áššiiddikšunbálvalusat leat čujuhusas

 [www.kela.fi /asiointi](http://www.kela.fi/asiointi)

Telefovnnas

 Áigái boahtindoarjja
020 692 207

Doaimmahagas dahje oktasašbálvalanbáikkis

 Áel doaimmahagat bálvalit buot Áel ovdduide gullevaš áššiin.

Lagamus Áel doaimmahaga dahje oktasašbálvalanbáikki čujuhusdieđut

 www.kela.fi/yhteystiedot

Áigevárreimiin

Sáhtát várret áiggi Áel doaimmahagas Várre áiggi, jus du eallimis lea dáhpáhuvvann stuorra nuppástus dahje du ášši lea mánggamohkat.

Várre áiggi čujuhusas
 www.kela.fi/ajanvaraus

dahje ringe nummirii **020 692 207**.

Jus dárbbášat dulkonveahki, váldde oktavuoda Áel:ii dahje geahča lassedieđuid čujuhusas

 www.kela.fi/tulkkaus

Almmut nuppástusain

Jos oaččut juoga Áel doarjaga, muittet almmuhit johtilit Áel:ii, jus du eallindilis dáhpáhuvvet nuppástusat.

Dakkárat sáhttet leat ássamis, boađuin, mánáid mearis dahje bárragottis dáhpáhuvvan nuppástusat.

Du ovddasvástádussan leat bealístat sihkkarastit, Áel:as leat rivttes dieđut anus. Dalle doarjja máksojuvvo dutnje rivttes sturrodagas.

Vuigengáibádus

Jus leat duhtameahttun Áel:a dahkan vuodđoáigáiboahntindoarjaga mearrádussii, sáhtát ohat vuigema Áel vuigengáibádusguovddážis. Oaččot mearrádusa mielde rávvagiid nuppástusa ohcamii.

Jus dus leat jearaldagat, váldde vuos oktavuoda Áel:ii:

Áigáiboahntindoarjja
020 692 207

Jus dus boahťa jearramuš doarjagis dahje du ožžon mearrádusas, váldde oktavuoda!

Vu–be dmu 8–17. Dárkkis spiehkaseaddji rabasáiggiid: www.kela.fi/palvelunumerot

Vearjogeatnegasa doarjagat _____ 020 692 200
Ássama doarjagat _____ 020 692 201
Ealáhatáššit _____ 020 692 202
Áel-koarta ja
EU–buohccedikšunkoarta _____ 020 692 203
Veajuiduhttin _____ 020 692 205
Mánnábearrašiid doarjagat _____ 020 692 206

Sisa- ja eretfárren _____ 020 634 0200
Oapmahačča jámedettiin _____ 020 692 208
Studeantta doarjagat _____ 020 692 209
Buohcan _____ 020 692 204
Áigáiboahntindoarjja _____ 020 692 207
Bargguhisvuodaáigge doarjagat _____ 020 692 210
Lápmásiiddoarjagat _____ 020 692 211

Áel brošyrat

Ruoktu ja bearáš

Mánnábearraša ovddut ja ássama doarjagat

Dearvvašvuohta ja veajuiduhttin

Buohcuvuhtii gullevaš buhtadusat ja beaiveruđat, veajuiduhttin ja lápmásiiddoarjagat

Stuđeren

Stuđeantta doarjagat ja vearjogeatnegasa doarjagat

Bargguhisvuohta

Bargguhisvuodaáigge doarjagat

Ealáhahkii

Ealáhatdorvu, ássama doarjja ja dikšundoarjja

Fárren Supmii dahje Suomas olgoriikii

Mo beasat Suoma sosiáladorvui,
ja mii dáhpáhuvvá, go fárret olgoriikii?

Vuođđoáigái bohtindoarjja

Maŋimuš dili ekonomalašd doarjja

Brošyraid oažžu Áel doaimmahagain dahje
oktasašbálvalanbáikkiin.

Brošyrat eará gielaiguin nehtas www.kela.fi/muutkielet